

DR. CSONTOS ZSOLT*

Színlelt befolyásolási képesség: lényeges, hogy az „ügyfél” létezőnek hiszi?

mélyt befolyásol, a maga vagy más számára jogtalan előnyt kér, a jogtalan előnyt vagy ennek ígérését elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A módosított törvényi tényállás mellett is a regisztrált bűncselekmények körében több mint tízszeres növekedés figyelemre méltó. Az ügyek ilyen emelkedése a jogesetek többszínűsége okán is

1. Bevezetés

A Központi Statisztikai Hivatal kimutatása szerint az új Btk. hatályba lépését követően drasztikusan emelkedett a befolyással üzérkedés bűncselekmény regisztrált elkövetéseinek száma. 2000-ben 123, 2005-ben 137, 2010-ben 106, 2013-ban 115, 2014-ben már 1419 volt.¹ A statisztikai eredményekhez írt módszertani megjegyzésekben a KSH felhívta a figyelmet arra, hogy a „rég” és az „új” Btk. közötti jelentős szerkezeti és tartalmi eltérések miatt az adatok nem teljesen összehasonlíthatók bűncselekmény-csoportonként, illetve egyes bűncselekmények esetében a 2013. évi adatok korábbi évekkal való összehasonlíthatósága is korlátozott. Tanulmányomban a színlelt befolyásolási képesség „*ügyfél*” általi elhitének büntetőjogi relevanciájával foglalkozom, különös figyelemmel a kérdés kapcsán megjelenő eltérő bírói megítélésre, és az új Btk. 298. §-ba beiktatott a befolyás vásárlása bűncselekmény törvényi tényállására.

2. A törvényi tényállás

Az új Btk. szerinti tényállás ma már teljesen igazodik a vesztegetés tényállásához, hiszen az előny kérése és elfogadása mellett büntetendő az ígérlet elfogadása is, valamint a tényállás kiegészült a „*rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért az előny kérőjével vagy fogadójával egyetért*” fordulattal:

A jelenleg hatályos Btk. 299. § (1) bekezdése határozza meg a hivatali befolyással üzérkedés büntett alapesetét: „*Aki arra hivatkozással, hogy hivatalos sze-*

hatással lehetnek a joggyakorlat alakulására. A bűncselekmény megvalósulásához szükséges elkövetési magatartások értelmezése a bírói joggyakorlatban ki-munkáltnak mondható ugyan, azonban van egy, a gyakorlatban ugyan igen ritkán előforduló eset, melyről ez nem mondható el.

A Fővárosi Törvényszék előtt egy jelenleg is folyamatban lévő büntetőeljárásban lényeges jogkérdésként merül fel, hogy elméletben megvalósulhat-e befolyással üzérkedés büntette abban az esetben, ha az „*ügyfél*”, azaz a befolyásolást vásárló személy nem hitte el a vádlott hivatalos személyre vonatkozó befolyásolási képességére hivatkozását, sőt éppen ellenkezőleg, pontosan tudta, hogy az nem állt fenn. A védelem hátrázott álláspontja az, hogy ebben az esetben a befolyással üzérkedés bűncselekménye nem tényállás-szerű, mert az állítólagos színlelt befolyásolást az „*ügyfél*” nem hitte el, sőt, ellenkezőleg, pontosan tudta, hogy nem igaz.

A jogi felvetés semmilyen módon nem érinti a törvényi tényállás új Btk. szerinti kiegészítését, ettől függetlenül túlmutathat a konkrét ügyön, hiszen annak anyagi jogi értékelése más ügyekben is iránymutatón vizsgálat tárgya lehet.

A befolyással üzérkedés jogi tárgya változatlanul a közélet tisztasága, a hivatalos (más esetben a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző) személy befolyásolástól mentes döntése.

A bűncselekmény passzív alanya (akitől az előnyt az elkövető kéri, azaz a befolyást vásárló „*ügyfél*”) bárki lehet, aki az elkövető állításával érintett hivatalos személy tevékenységével – ideértve előre látható jövőbeni tevékenységét is – érintett vagy az lehet, esetlegesen korábbi eljárásában volt érintett.

Az alapbűncselekmény elkövetési magatartása: az elkövető arra hivatkozással kér jogtalan előnyt vagy a jogtalan előny vagy ennek ígérését elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért,

* Rendőr őrnagy, BRFK Korrupciós és Gazdasági Bűnözés Elleni Főosztály.

¹ Magyar Statisztikai Évkönyv 2014. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2015., 154. o., 3.8.7. alpont; http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/evkonyv/evkonyv_2014.pdf

hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. pontja alá sorolható hivatalos személyt befolyásol. A befolyásolás tudatos ráhatás a hivatalos személyre annak érdekében, hogy ne kizárólag a jogszabályok és az adott ügyben megállapítható tényállás alapján járjon el, hanem a befolyással üzérkedőre és annak ügyfelére tekintettel, más szempontok alapján az utóbbi javára döntsön. De az állított vagy színlelt befolyásolás nem lehet a hivatalos személy megvesztegetése, mert ellenkező esetben a (2) bekezdés a) pontja szerinti minősített eset állapítandó meg. A befolyásolás lehet közvetlen, de lehet közvetett is, azaz irányulhat (ténylegesen vagy hivatkozasként) olyan személyre, akinek viszont a hivatalos személynél van befolyása. Az szinte közömbös, mire hivatkozással állítja az elkövető, hogy a hivatalos személyt befolyásolni tudja; ez alapulhat rokoni vagy baráti kapcsolat állításán vagy akár tényén is, de bármilyen más lekötelezettség vagy alá-fölé rendeltségi viszonyon is.

Az elkövetési magatartás „aktív” oldala, azaz más előnyben részesítése arra tekintettel, hogy hivatalos személyt befolyásol, nem befolyással üzérkedést valósít meg, hanem a Btk. 298. §-ba beiktatott befolyás vásárlása bűncselekményt. Ha azonban az illető az előnyt abban a tudatban nyújtja, hogy az részben vagy egészben a hivatalos személy megvesztegetésére szolgál, más bűncselekményt – konkrétan aktív vesztegetést – elkövethet.

3. Az „ügyféli” tudattartam jelentőségének jogelméleti megítélése

Egységesnek mondható a hazai jogi karokon, és a szakirodalomban képviselt azon jogelméleti álláspont, hogy a befolyást vásárló (aktív befolyással üzérkedő) tudati oldalán **lényeg, hogy az ügyfél a színlelt befolyásolást létezőnek higgye**, és ez az amire a problémafelvetés kapcsán felhívott ügyben a védelem is hivatkozik.

A Pécsi Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán az alábbiakat oktatják:

„Az elkövető befolyása, amelyre hivatkozik, akár valóságos, akár színlelt lehet. A lényeg az, hogy az ügyfél azt valóságosnak hiszi, és annak érvényesítése érdekében adja az előnyt.”²

Az ELTE és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi karán használt büntető anyagi jogi tankönyv szerint:

E befolyás lehet valódi, de lehet színlelt, az „ügyfelet” megtévesztő. Ha az elkövető csak színleli, hogy hivatalos személyt befolyásol, a bűncselekmény akkor is megvalósul, a lényeg, hogy az „ügyfél” a színlelt befolyást létezőnek higgye.³

A Miskolci Egyetem jogi karán tanítottak szerint:

A befolyásolás, amelyre az elkövető hivatkozik, lehet akár valóságos, akár színlelt (az „ügyfelet” megtévesztő). A tényállás megtévesztő magatartásokkal is megvalósulhat. Követelmény azonban, hogy a befolyásolással üzérkedő a befolyásolásra hivatkozva kérje a jogtalan előnyt, az „ügyfél” pedig a befolyást létezőnek, valóságosnak higgye.⁴

A jogi karokon folyó képzéssel megegyezően oktatják a leendő bűnüldözőket is a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Karán:

Az elkövető befolyása, amelyre hivatkozik, akár valóságos, akár színlelt lehet. A lényeg az, hogy az ügyfél azt valóságosnak hiszi, és annak érvényesítése érdekében adja az előnyt.⁵

A szakirodalomban az előzőekben idézettekkel megegyező jogi álláspontot találhatunk:

– A befolyás lehet akár valóságos, akár színlelt is, a lényeg, hogy az elkövető azt valóságosnak higgye és annak érvényesítése végett adja vagy ígérje az előnyt.⁶

– Az elkövető befolyása, amelyre hivatkozik, akár valóságos, akár színlelt lehet. A lényeg az, hogy az ügyfél azt valóságosnak hiszi, és annak érvényesítése érdekében adja az előnyt.⁷

Polt Péter legfőbb ügyész szerkesztésében megjelent Btk. Nagykommentár konkrétan fogalmazva is leírja, hogy kell értékelni azt, ha a befolyást vásárló nem hiszi valóságosnak a színlelt befolyásolást:

„Színlelt befolyás esetén, amennyiben a másik fél azt egyáltalán nem hiszi el valóságosnak, a befolyással üzérkedés álláspontom szerint nem valósul meg.”⁸

A Kúria bírái által írt és szerkesztett Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára is az előzőekben felsorolt jogelméleti álláspontot képviseli:

Az elkövető befolyása, amelyre hivatkozik, akár valóságos, akár színlelt lehet. A lényeg, hogy az „ügyfél” azt valóságosnak hiszi, és annak érvényesítése érdekében adja az előnyt.⁹

⁴ Csemáné Váradi Erika, Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc, Magyar Büntetőjog: különös rész, 383. oldal, CompLex Kiadó, Budapest, 2015.

⁵ Új Btk. Kommentár, 5. kötet, Különös Rész, 207. oldal, Nemzeti Közszerológati és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013.

⁶ Kommentár a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez, szerkesztette: Karsai Krisztina.

⁷ Új Btk. Kommentár, 5. kötet, Különös Rész, 207. oldal, Nemzeti Közszerológati és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013. Főszerkesztő: Polt Péter

⁸ A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja, 930. o. Opten Informatikai Kft., Budapest, 2016.

⁹ Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára, HVG-ORAC Kiadó, Bp., 2013. szeptember 1., 1148. oldal, 3. pótlás.

² Lásd: Tóth Mihály, Nagy Zoltán, Magyar Büntetőjog Különös Rész, 306. oldal, Osiris Kiadó, Budapest, 2014.,

³ Belovics Ervin, Molnár Gábor Miklós, Sinku Pál, Büntetőjog II. Különös Rész, 490. oldal, Negyedik kiadás, 2015

4. A jogelméleti hivatkozás megjelenése a bírósági gyakorlatban

Ezen álláspontok hivatkozása a bírói joggyakorlatban is következetesen megtalálható. A Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.133/2009/5. számú határozatában rámutatott a következőkre:

„A befolyással üzérkedés a Btk. 256. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott minősített esete a család törvényi tényállásához képest speciális törvényi tényállás. A befolyással üzérkedés ugyanis – a hivatalos személy megvesztegetésének valótlán állítása vagy az ilyen látszat keltésének folytán – szükségképpen feltételezi a másik fél tévedésbe ejtését, továbbá magában foglalja a család törvényi tényállás elemeit, így a jogtalan haszonszerzés célzatát, valamint a károkozást is. A két bűncselekmény bűnhalmazata ekként látszólagos, ezért a speciális törvényi tényállás szerint bűncselekménynek kell a cselekményt minősíteni.”¹⁰

Már 28 évvel ezelőtt, a BH 1989.388. szám alatt közzétett eseti döntésben a bíróság rámutatott, hogy a bírói gyakorlat szerint ugyanis a bűncselekmény megállapíthatósága szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a vádlott valóságos befolyással rendelkezik, vagy csupán a befolyás látszatát kelti, és így az a hiedelem alakul ki, hogy képes befolyásolni a hivatalos személyt.

A Pest Megyei Bíróság 14-H-BJ-2010-25. bírósági határozat szám alatt közzé tett eseti döntése szerint: *„a Btk. 256. §-ban részletezett befolyással üzérkedés minősített esete akkor is megvalósul, ha az elkövető csak színleli, hogy a hivatalos személyt megvesztegeti. A lényeg, hogy az ügyfél a színlelt befolyást létezőnek hitte.”*

A Miskolci Törvényszék B.1114/2009/408. számú ítéletében rögzítette, hogy *„Az ítélkezési gyakorlat szerint ezen bűncselekmény vonatkozásában az elkövető befolyása – amelyre IX. r. vádlott neve IX. r. vádlott hivatkozott – akár valóságos, akár színlelt is lehet, döntő jelentősége annak van, hogy az ügyfél abban a tudatban van, hogy annak érvényesítése érdekében adja a jogtalan előnyt.”*

A Kaposvári Törvényszék B.490/2012/20. számú ítéletében kifejtette, hogy *„Az ügyvédként bemutatkozó I. r. vádlott által elmondottakat is elhitte, hiszen visszautalt az előző telefonos fenyegetésre és félt a büntetőjogi következményektől, amire az ügyvéd hivatkozott. A megállapított tényállásból kitűnik, hogy a sértett a vádlott hivatkozását és megtévesztő kijelentéseit elhitte, félt a felelősségre vonástól és a kért összegeket a vádlottnak átadta, így a bíróság álláspontja szerint az I. r. vádlott magatartásával a Btk. 256. § (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő bűncselekményt valósította meg, mivel azt állította, azt*

a látszatot keltette, hogy hivatalos személyeket kíván megvesztegetni.”

Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.308/2008/8. szám ítéletének indokolásában a Legfelsőbb Bírósággal egyező érveléssel rögzítette, hogy *„A minősítést illetően utal arra is az ítélőtábla, hogy a befolyással üzérkedés akkor is megvalósul, ha az elkövető csak színleli, hogy döntésre jogosult személyt befolyásol, a lényeg az, hogy az ügyfél a színlelt befolyást létezőnek higgye.”*

A Győri Ítéltábla Bf.22/2012/4. szám ítéletében fejtette ki, hogy *„A befolyásra hivatkozásnak nem kell közvetlenül határozottnak, konkrétnek lennie, de a körülményekből félreérthetetlennek kell lennie a másik fél, »az ügyfél« szemszögéből, aki azt valóságosnak hiszi, és annak érvényesítése érdekében adja az előnyt. A gyakorlatban már évtizedek óta (ld. BH 1984.253.) töretlen a bírósági ítéletekben rendszeresen olvasható jogi álláspont, mely szerint 'A befolyással üzérkedés egyik elkövetési módja: előny kérése színlelt befolyás érvényesítése végett. Ez a magatartás szükségképpen feltételezi a másik fél tévedésbe ejtését, a család egyik tényállási elemét és magában foglalja a jogtalan haszonra törekvést, valamint a károkozási szándékot is.”*

E körben a bírói joggyakorlat álláspontom szerint következetes és hosszú idő óta kimunkáltnak mondható, bírói döntések tömegében jelenik meg ezen jogelv.¹¹

5. Az „ügyfél” tudattartamának megítélése a bírói joggyakorlatban

Ugyanakkor kevés olyan közzé tett jogesettel találkozhatunk, ahol a történeti tényállás lényeges eleme volt, hogy a „befolyásolást vásárló” nem hitte el a befolyásolási képességet. A Tolna Megyei Bíróság 8. B. 147/2007/58. számú döntésében kimondta:

„Mindemellett a vádbéli bűncselekmény lényeges eleme, hogy az ügyfél a vesztegetést vagy annak látszatát létezőnek higgye. A tényállásból – sőt magából a sértetti előadásból – azonban nem ez, hanem ellenkezője következik, hiszen a sértett a vádlott kérését, minthogy azt komolytalannak ítélte nem teljesítette, problémáját attól függetlenül teljesen önállóan, korrupció nélkül oldotta meg.

Felvetődhet ugyanakkor, hogy a vádlottak saját jogtalan haszonszerzésük reményében tanú tévedésbe ejtésével kívántak pénzt szerezni. A család törvényi tényállása az ellen kíván védelmet nyújtani, hogy másnak tévedését haszonszerzési célból kihasználhassák. A tévedés és a károkozás közt okozati

¹¹ Lásd: továbbá pl. BH 2009.75., BH 1989.431., BJD 684., BJD 9772., DIT-H-BJ-2007-14. bírósági határozat a Debreceni Ítéltábla határozata büntetőügyben, Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.44/2011/14. számú határozata, Pécsi Ítéltábla Bf.I.111/2013/4. számú határozata.

¹⁰ BH 2009.346.

kapcsolatnak kell fennállnia, a konkrét elkövetési magatartás pedig a megtévesztés kell legyen. A megtévesztés tévedésbe ejtéssel, vagy tévedésben tartással egyaránt megvalósulhat. Amennyiben az erre irányuló sértetti nyilatkozatokat elfogadnánk, akkor látható, hogy tanú az első pillanattól kezdve nem vette komolyan az I. r. vádlott pénzátadásra vonatkozó instrukcióit, ugyanakkor alappal hitt abban, hogy apja személyes ismeretségére tekintettel valóban segíteni tud a tartozása átütemezésében vagy akár részleges törlésében is.

A megyei bíróság a fent kifejtett indokok alapján I. rendű és V. rendű vádlott büntetőjogi felelősségét bírói bizonyossággal megállapítani sem a terhükre rótt, sem eltérő minősítést eredményező bűncselekményben nem tudta, így őket az ellenük emelt 1-1 rb. társtettesként elkövetett befolyással üzérkedés büntettének vádjára alól bizonyítottság hiányában fel kellett, hogy mentse.”

Úgy tűnhet tehát, hogy mind a jogelméletben-, mind a joggyakorlatban következetes és országos joggyakorlatról beszélhetünk, mely nem okozhat gondot a jogalkalmazás során. Ez azonban még sincs teljesen így.

A Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.47/2009/18. számú jogerős döntésében az alábbi jogi álláspontra helyezkedett:

„Az ítéltábla nem osztotta a védelem álláspontját, amely szerint a befolyással üzérkedés törvényi tényállása megvalósulásának feltétele, hogy színlelt befolyás esetén is elhiggyék, az ajánlattévő képes az ígéretét teljesíteni. Másként fogalmazva az ügyfél tudattartalmát valóságos befolyásolás lehetősége kell jellemezze akkor is, ha valójában az elkövető csupán színleli a befolyásolás lehetőségét.

A befolyással üzérkedés bűncselekménye körében a törvény a hivatali élet tisztaságát részesíti messzeemenő védelemben, mert a társadalomra már az is káros következmény, ha valaki a hivatali működés tisztaságát a köz érdekét veszélyeztető előny ígéretével támadja.

A Btk. 256. § (1) bekezdésben foglalt befolyással üzérkedés büntettét elköveti, aki arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt befolyásol, a maga, vagy más részére előnyt kér, vagy elfogad.

Az irányadó tényállás szerint a vádlott telefonon azt állította volt rabtársa szüleinek, hogy bírósági és egyéb hivatalos kapcsolatain keresztül el tudja érni a fiuk ügyének kedvező elbírálását és hogy kiengedjék az előzetes letartóztatásból. Közbenjárásáért összesen 2 millió Ft-ot kért.

Az ítéltábla álláspontja szerint a vádlott magatartása kimerítette a befolyással üzérkedés bűncselekményének valamennyi tényállási elemét.

Az állandó bírói gyakorlat szerint a büntett befejezettségéhez elegendő az előnynek a valódi vagy színlelt befolyásolás érvényesítése céljából történő kérése, vagy elfogadása. A befejezett befolyással üzérkedésnek nem tényállási eleme a befolyásolási látszat fenntartása. (BH 1989/176., BH 1997/569., BH 1999/248.)

Amennyiben pedig az elkövető oldaláról az előny

kérésével a bűncselekmény befejezetté válik, már ezen kívül eső kérdés annak vizsgálata hogy az ügyfél milyen tudattartalommal bírt. A hivatali befolyás ugyanis lehet valódi, vagy akár színlelt is, ennek természetét sem ismeri mindig az ügyfél. Ugyanígy nincs jelentősége annak sem az előnyt kérő oldaláról, hogy akitől az előnyt kérte, az mennyiben adott hitelt az ígért befolyásolás lehetőségének, és ennek tudatában miként cselekedett. **Az előzőekből következően az „ügyfél” tudattartalmának, illetve magatartásának a vádlott büntetőjogi felelőssége szempontjából nincs jelentősége.**”

A Pécsi Törvényszék B.34/2013/53. számú jogerős ítéletében ezzel azonos anyagi jogi álláspontra helyezkedett:

„Tanú 3 tanú már a feljelentésében is hangsúlyozta azt, hogy ő neki nem állt szándékában ezen pénzüsszeget átadni, majd a tárgyaláson akként nyilatkozott, hogy ő nem gondolta komolynak ezt az elintézt, és – ahogy tanú 1 tanú előtt is nyilatkozott – arra gondolt, hogy a pénzt akarják csak megszerezni.

Annak azonban, hogy tanú 3 tanú nem hitte el az I. r. vádlott által előadottakat, a bűncselekmény megvalósulása szempontjából jelentősége nincs. A Btk. 256. § (1) bekezdése szerint a befolyással üzérkedés büntettének alapesetét az követi el, aki arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt befolyásol, a maga vagy más részére jogtalan előnyt kér vagy elfogad. Az I. r. vádlott cselekménye már azzal befejezetté vált, hogy a jogtalan előnyt kérte. ...”

Ezen döntések tehát élesen ellentétben állnak az előzőekben ismertetettekkel. Tény, hogy a befolyásolásra hivatkozásnak nem okvetlenül kifejezettnek, de a körülményekből félreérthetetlennek kell lennie. Az elkövető befolyása, amelyre hivatkozik, akár valóságos, akár színlelt lehet. A lényeg az, hogy az „ügyfél” azt valóságosnak hiszi, és annak érvényesítése érdekében adja az előnyt, állapítja meg szinte minden törvényi tényállást elemző egyetemi tankönyv, és szakirodalom.

Az ellentétes bírói döntések mögötti jogértelmezés egyszerűnek mondható, mivel lakonikus tömörséggel arra mutat rá, hogy a befolyással üzérkedés esetében a passzív alanyi tudattartam érdektelen, mert az nem a törvényi tényállás része. Joggal merül fel a kérdés, lehet-e a passzív alany a cselekmény hatására létrejött tudattartalmának – az elkövető bűnösségére kiható – bármilyen jelentősége? Az önbíráskodás, zsarolás, csalás bűncselekmények esetében megállapítható, hogy eredmény bűncselekmények, és amennyiben az eredmény nem következik be – pl. azért mert a passzív alany nem fizetett, hiszen nem hitte el a csalásnál kifejtett célzatos megtévesztő magatartást –, akkor a kísérletet állapítja meg a bíróság (BH 1994.12.). Ezzel szemben a befolyással üzérkedés esetében az ellentétes bírói eseti döntések sem a bűncselekmény kísérletét mondták ki, hanem azt, hogy a jogtalan előnyt kérésével (a jogtalan előny vagy ennek ígéretének elfogadásával, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kéréssel)

vagy elfogadójával való egyetértésével) már befejezett volt a terhelt cselekménye, és a bűnösséget állapították meg.

Polt Péter legfőbb ügyész szerkesztésében megjelent, korábban hivatkozott Btk. Nagykommentár egészen konkrétan fogalmazva állapítja meg, hogy a **„Színlelt befolyás esetén, amennyiben a másik fél azt egyáltalán nem hiszi el valóságosnak, a befolyással üzérkedés álláspontom szerint nem valósul meg.”** Ezt az álláspontot képviseli dr. Gál István László habilitált egyetemi docens, a PTE ÁJK tanszékvezetője is.¹² Ugyanezen jogértelmezés jelent meg a Tolna Megyei Bíróság ismertetett 8. B. 147/2007/58. számú eseti döntésében is, ahol sem a befolyással üzérkedés-, sem más (csalás bűncselekmény kísérlete) bűncselekmény elkövetését nem állapította meg a bíróság.

6. A befolyást vásárló tudattartamának jelentősége

Ezen jogértelmezést erősítheti a befolyás vásárlás bűncselekmény tényállásának vizsgálata is.

Az új Btk. a Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezmény és a GRECO (Group of States Against Corruption – Korrupcióellenes Államok Csoportja, 99.5. számú határozattal megalakítva) III. körös országértékelése alapján új tényállásként a 298. §-ban beiktatta a befolyás vásárlása bűncselekményt. A 298. § és a 299. § szerinti befolyással üzérkedés tényállásai ugyanazon kapcsolat két oldalát szabályozzák, azaz a befolyással üzérkedő és az őt ezzel megbízó, befolyást vásárló személy magatartását:

Btk. 298. § (1) Aki

a) olyan személynek, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol, vagy

b) olyan személyre tekintettel, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol, másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(1a) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki magát hivatalos személynek kiadó személy részére vagy rá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az (1) és (1a) bekezdésben meghatározott bűncselekményt külföldi hivatalos személlyel kapcsolatban követi el.

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának büntetőjogi tankönyve szerint:

„A bűncselekmény csak szándékosan és célza-

tosan követhető el. Az elkövető tudatának át kell fognia a befolyással üzérkedőnek a hivatalos vagy gazdálkodás körében működő személynek az előnyért történő befolyásolásra hivatkozását (az arra történő ajánlkozását vagy vállalkozását), és az előnyt ennek érvényesítése céljából adja vagy ígéri.”¹³ Ezzel egyező álláspontot képviselnek a Pécsi Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának oktatói is.¹⁴

Az ELTE és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi karán használt büntető anyagi jogi tankönyve alapján a leendő jogászoknak azt tanítják:

„E befolyás lehet valódi, de lehet színlelt, az „ügyfelet” megtévesztő. Ha az elkövető „csak” színleli, hogy hivatalos személyt befolyásol, a bűncselekmény akkor is megvalósul, a lényeg, hogy az „ügyfél” a színlelt befolyást létezőnek higgye. ... A bűncselekmény egyenes szándékkal valószínűsíthető meg, jogtalan előny adása vagy ígérének célja, hogy a hivatalos személy befolyásolására sor kerüljön.”¹⁵

A Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karának hallgatói ezt tanulják:

„A bűncselekmény szándékos bűnösségű. Az elkövető tudata átfogja, hogy az általa szolgáltatott, vagy ígért előny fejében a befolyással üzérkedő személy az (1) bek. esetében hivatalos személyt, a (2) bek. esetében gazdálkodó szervezet vagy egyesület részére vagy érdekében tevékenykedő személyt befolyásol az elkövető számára kedvező döntés meghozatalára.”¹⁶

A szakirodalom az egyetemeken oktatottakkal megegyezően rögzíti:

„A bűncselekmény kizárólag egyenes szándékkal követhető el. Az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy az előnyt vagy az ígérést hivatalos, külföldi hivatalos, illetve gazdálkodó szervezet, egyesület részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban, annak a harmadik személy általi befolyásolása végett adja a befolyásolásra hivatkozónak, vagy rá tekintettel másnak.”¹⁷

Látható, hogy a jogelmélet teljesen egységes ebben a kérdésben is. A befolyásolás vásárlását csak szándékosan, ezen belül is kizárólag egyenes szándékkal lehet elkövetni. Az elkövető tudatának arra kell kiterjednie, hogy a befolyással üzérkedőnek a hivatalos (vagy gazdálkodás körében működő) személynek az előnyért történő befolyásolásra hivatkozik (erre ajánlkozik vagy vállalkozik), és az előnyt ennek érvényesítése céljából adja vagy ígéri.

¹³ Karsai Krisztina, Szomora Zsolt, Vida Mihály, Anyagi büntetőjog Különös Rész II., 47. oldal, Iurisperitus Bt., Szeged, 2013.

¹⁴ Lásd: Tóth Mihály, Nagy Zoltán: Magyar Büntetőjog Különös Rész, 305. oldal, Osiris Kiadó, Budapest, 2014.

¹⁵ Belovics Ervin, Molnár Gábor Miklós, Sinku Pál, Büntetőjog II. Különös Rész, 488. oldal, Negyedik kiadás, 2015.

¹⁶ Blaskó Béla, Miklós Irén, Pallagi Anikó, Polt Péter, Schubauer László, Büntetőjog, 397. oldal, Budapest, Rejtjel Kiadó, 2013.

¹⁷ ComplEx Jogtár, Hegedűs István, Juhász Zsuzsanna, Karsai Krisztina, Katona Tibor, Mezőlaki Erik, Szomora Zsolt, Törő Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.

¹² A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja, 930. o. Opten Informatikai Kft., Budapest, 2016.

7. Záró gondolatok

Álláspontom szerint a fentiekből következik, hogy fogalmilag kizárt a befolyás vásárlása bűncselekmény elkövetése akkor, ha a „befolyást vásárló” tudata arra terjed ki, hogy nem hiszi el a befolyásolási képességet, vagy konkrétan tudja, hogy az nincs meg, a jogtalan előnyt nem célzatosan a befolyás megvásárlása érdekében adja. Így például abban az esetben ha provokációból, csapdából ő maga keresi meg azt a személyt, akitől kiprovokálja, hogy hivatalos személy befolyásolására hivatkozzon, majd ezért neki jogtalan előnyt is ígér, holott tudja, hogy a befolyásolás nem lehet valós, akkor alappal hivatkozhat arra, hogy hiányzott a célzatos szándéka, így a bűncselekményt nem valósíthatta meg. Joggal merül fel a kérdés, ha a befolyás vásárlása az egyes szándék meglétéhez szükséges tudati oldal hiánya okán nem állapítható meg, úgy passzív oldalon ezzel szemben megállapítható-e a befolyással üzerkedés büntette? Szükségszerűen előbb vagy utóbb a bírói joggyakorlatnak kell erre egyértelmű és megnyugtató választ adnia, hiszen látható, hogy egyes bírói eseti döntések szerint az elkövetési magatartás kifejtésével a bűncselekmény befejezett, nincs jelentősége annak, hogy a befolyásolási képességet az ügyfél elhitt-e vagy sem.

Felhasznált szakirodalom:

Magyar Statisztikai Évkönyv 2014, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2015.

- Tóth Mihály, Nagy Zoltán: Magyar Büntetőjog Különös Rész, Osiris Kiadó, Budapest, 2014.
- Csemáné Váradi Erika, Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévy Miklós, Sántha Ferenc: Magyar Büntetőjog: különös rész, CompLex Kiadó, Budapest, 2015
- Belovics Ervin, Molnár Gábor Miklós, Sinku Pál: Büntetőjog II. Különös Rész, 490. oldal, Negyedik kiadás, 2015.
- Új Btk. Kommentár, 5. kötet, Különös Rész, Nemzeti Közszerkesztő és Tankönyvkiadó, Budapest, 2013, Főszerkesztő Polt Péter
- Kommentár a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. Törvényhez, szerkesztette: Karsai Krisztina
- A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja, Opten Informatikai Kft., Budapest, 2016.
- Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára, HVG-ORAC Kiadó, Bp., 2013. szeptember 1., Karsai Krisztina, Szomora Zsolt, Vida Mihály: Anyagi büntetőjog Különös Rész II., Iurisperitus Bt., Szeged, 2013.
- Blaskó Béla, Miklós Irén, Pallagi Anikó, Polt Péter, Schubauer László: Büntetőjog, Budapest, Rejtjel Kiadó, 2013.
- CompLex Jogtár, Hegedűs István, Juhász Zsuzsanna, Karsai Krisztina, Katona Tibor, Mezöklaki Erik, Szomora Zsolt, Törő Sándor: Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez ■

BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYV

SZERKESZTŐ: **Szilner György**

A népszerű jogszabálygyűjtemény-sorozatot a jövőben a Novissima Kiadó és a HVG-ORAC Kiadó közösen jelentetik meg. A Büntető Törvénykönyvet tartalmazza a sorozatnak ez a kötete. Kis mérete és felhasználóbarát tördelése alkalmassá teszi, hogy a jogászok a mindennapi munkájuk során forgassák és magukkal vigyék a tárgyalótermekbe is.

A szerkesztés lezárása: 2017. július 1.

Ára: 1490 Ft

WEBS VÁSÁRLÁS
-5%